

Bekymring rundt barns omsorgssituasjon

«På hvilke måter arbeider barnehagepersonalet på dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?»

Malin Moen
Kandidatnummer: 1

Bacheloroppgave
BHBAC3980

Trondheim, April 2022

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Mål og problemstilling	4
1.3 Oppbygging av oppgaven.....	5
2. Teoretisk forankring	5
2.1 Omsorgssvikt	5
2.1.1 Fysiske overgrep.....	7
2.1.2 Psykiske overgrep	7
2.1.3 Vanskjøtsel	7
2.2 Personalet.....	8
3. Metode	9
3.1 Valg av metode	9
3.2 Planlegging av datasamling	9
3.3 Adgang til feltet (kontaktetablering).....	9
3.5 Beskrivelse av gjennomføring.....	10
3.6 Analysearbeid	11
3.7 Metodekritikk.....	12
3.8 Etiske retningslinjer.....	13
4. Materiale – Funn og resultater.....	14
4.1 Foreldrerelasjon.....	14
4.1.1 Samlivsbrudd	14
4.1.2 Omsorgssviktsamspill.....	15
4.2 Til barnets beste	15
4.3 Personalets kompetanse	16
4.3.1 Dokumentasjon/Loggføring	16
5. Drøfting	17
5.1 Foreldrerelasjon.....	17
5.1.1 Samlivsbrudd	18
5.1.2 Omsorgssviktsamspill	19
5.2 Til barnets beste	20
5.3 Personalets kompetanse	21
5.3.1 Dokumentasjon/loggføring	23
6. Avslutning.....	24

7. Referanser	26
<i>Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring</i>	<i>28</i>
<i>Vedlegg 2: Intervjuguide</i>	<i>31</i>

Forord

Denne oppgaven er skrevet i sammenheng med barnehagelærerutdanningen ved Dronning Maud Minne Høgskole i Trondheim og handler om omsorgssvikt. Jeg vil takke veilederne mine Elisabeth Walsøe Lehn og Anne Holla Sivertsen for gode veiledninger, takk for at dere motiverte meg til å gjøre en interessant og god bacheloroppgave. Vil også takke informantene som stilte opp til intervju til denne bacheloroppgaven, uten dere hadde jeg ikke fått til å engasjere meg og gå i dybden og forske på det jeg ville finne ut av. Dere stilte opp med engasjement, mye viktig kunnskap og erfaringer som kom godt med i denne bacheloroppgaven.

1. Innledning

Det følger av rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver at barnehagens oppgave er følgende: «Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling»

(Utdanningsdirektoratet, 2017, s.29). I denne bacheloroppgaven skal det dreie seg om omsorgssvikt, hvilke typer omsorgssvikt som kan oppstå som løftes frem ved hjelp av teori og intervju. Ifølge SSB så var det 23 barn som ble utsatt for vanskjøtsel, 85 barn for fysisk mishandling, og 33 barn som ble utsatt for psykisk mishandling i år 2020, alder 3-5 år (SSB, 2020). Derfor er omsorgssvikt viktig å ha kunnskap om, noe som begrunner valg av temaet for bacheloroppgaven og min faglig interesse. Det er ulike typer omsorgssvikt som kan oppstå, i denne oppgaven er det fokus på: Fysiske overgrep, psykiske overgrep og vanskjøtsel. Disse blir da aktuelle da de kommer frem i funnene fra datainnsamlingen.

I barnehagen skal man møte barna med åpenhet og trygghet og anerkjenne de mange forskjellige personlighetene og egenskapene barn har. Barnehagen er en arena der barna skal komme og føle tilhørighet i barnegruppen og bli tatt varmt og godt imot av engasjerte, trygge

og omsorgsfulle voksne. «Gjennomgangen av omsorg som eksistensiell, etisk og profesjonell, synliggjør at det er sentralt å være opptatt av omsorg i barnehagen. Arbeid i barnehage er et relasjonelt arbeid, og barna er fullstendig prisgitt at personalet legger vekt på omsorg» (Tholin, 2018, s.208).

1.1 Bakgrunn

«Mye kan svikte i omsorgen for et barn, og svikten kan ha mange årsaker. De ansatte i barnehagen har et ansvar for å identifisere barn som har sviktende omsorg, og sette i gang tiltak for å hjelpe barna og deres familier» (Emilsen & Bratterud, 2017, s.175).

Bacheloroppgavens tema er ikke bare valgt på grunn av nysgjerrighet og interesse. Som en snart ferdig utdannet barnehagelærer finner jeg omsorgssvikt som et tema som er følsomt, og noe man aldri blir ferdig utlært på.

Omsorg er en forutsetning for at barn skal føle seg trygge, oppleve trivsel og for deres utvikling av empati og nestekjærlighet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.19). Det er svært viktig at personalet vet hva som ligger til grunn for barns omsorg og ikke minst være oppmerksomme på barn som er utsatt for omsorgssvikt. «Personalet har et utvetydig ansvar for omsorg at det nedfeller seg i faglige og etiske vurderinger i arbeidet, men selv om barn er avhengige av personalets omsorg, er det en sentral premiss i barnehageloven at barn er deltakere» (Tholin, 2018, s.204). Barn som ikke får god nok omsorg av sine omsorgspersoner i hjemmet trenger voksne som kan endre på dette og kan gå inn i ubehagelige situasjoner for at barn som ikke får god nok omsorg får den hjelpen og støtten de trenger. Derfor må man kunne se behovene til barn ulikt og se hva et hvert enkelt barn trenger for å kunne få en god nok omsorg å ha det bra med seg selv og andre.

1.2 Mål og problemstilling

Formålet med denne bacheloroppgaven er å få rikere kunnskap om omsorgssvikt - hva er omsorgssvikt? Innledningsvis starter jeg med et sitat fra Emilsen & Bratterud (2017, s.175): «Mye kan svikte i omsorgen for et barn», hva er det som gjør at det går fra god omsorg til omsorgssvikt? Ved å intervjuer barnehagepersonalet håpet jeg å få mer kunnskap og en innsikt i hvordan personalet i barnehagen jobber dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. Ved å bruke personalet i barnehagen i problemstillingen, så ble det også valgt å intervjuer personalet i barnehagen med forskjellige stillinger, roller og ansvar for å

kunne besvare problemstillingen på en best mulig måte. Jeg har derfor valgt denne problemstillingen:

«På hvilke måter arbeider barnehagepersonalet dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?»

1.3 Oppbygging av oppgaven

I kapittel 2 presenteres teoretisk forankring i oppgaven. Her er det fokus på selve temaet omsorgssvikt - hva omsorgssvikt er og underoverskrifter som kategoriseres som forskjellige typer omsorgssvikt. I kapittel 3 er det det fokus på den kvalitative metoden intervju med begrunnelse, informanter, analyse og metodekritikk. I kapittel 4 presenteres det funn og resultater ut fra informantenes svar på hvordan personalet arbeider når de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. Videre i kapittel 5 drøftes funnene og resultatene fra datainnsamlingen. Avslutningsvis i kapittel 6 så kommer det frem en avslutning/konklusjon på bacheloroppgaven.

2. Teoretisk forankring

I rammeplanen for barnehagene (2017) står det følgende: «Personalet i barnehagen skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.11). Ved å jobbe og anerkjenne at barn i barnehagen kan være utsatt for omsorgssvikt, så er det viktig å ha kunnskap om dette temaet som kan være sårt og vanskelig da dette oppstår. I bacheloroppgavens teoridel gjør jeg rede for begrepet omsorgssvikt og forskjellige omsorgssvikt typer som kan oppstå. Personalet i barnehagen blir også aktuelt å trekke frem i teoridelen da dette er aktuelt for problemstillingen.

2.1 Omsorgssvikt

Hva er god nok omsorg for barn? God nok omsorg for barn handler i stor grad om evne til et godt samspill, nærhet, trygghet og en tilknytning mellom barn og foreldre (Emilsen et al., 2017, s.153). Ifølge Tholin (2018, s.205) betyr omsorg i det daglige å ta vare på, bekymre seg, eller hjelpe og sørge for en annen person.

Voksne omsorgspersoner for barn kan være: foreldre, søsken, besteforeldre eller annen familie som onkel/tante og andre betrodde voksne barnet har rundt seg. Det er omsorgspersoner som barnet er avhengig av for å få dekket sine følelsesmessige og fysiske omsorgsbehov og sosiale behov i det daglige (Killén, 2017, s.81). I denne bacheloroppgaven trekkes foreldrene frem som omsorgspersoner i temaet omsorgssvikt i barnehagen.

Omsorgssvikt er et stort tema som ikke bare dreier seg om en spesifikk ting. Det kan være i forskjellige grader omsorgssvikt - grov og mild omsorgssvikt og det kan kategoriseres i flere deler. Ifølge Kari Killén (2017, s.58) kan det oppstå fire former for omsorgssvikt: Fysiske overgrep, psykiske overgrep, vanskjøtsel og seksuelle overgrep. Personalet i barnehagen må vurdere situasjonen ut ifra hva som er risiko og hva som går over til å være omsorgssvikt. Risiko kan være da personalet oppdager at det ligger noe i bakgrunnen til at situasjonen har vært slik for barnet akkurat nå. Kanskje har det oppstått dødsfall i familien, skilsmisse eller sykdom i familien når vi ser barnet har hatt det bra nok i omsorgssituasjonen (Killén, 2017, s.57). Gjennom praksis så har jeg selv erfart hvor viktig det er å ha god dialog med foreldrene da det kan være en god grunn til ting ikke er alltid som man tror. Dette er noe også informantene nevner i intervjuene, man skal ha en god dialog og møte med forståelse i møte med foreldrene, slik at man får et innblikk i hva som også skjer utenfor barnehagen, istedenfor å dra forhastende beslutninger i et barns omsorgssituasjon.

Om et barn er utrygg, usikker på alt og man merker at barnet ikke har det godt, og det er rusmiddelbruk i hjemmet, psykiske problemer og vold så er det over til omsorgssvikt (Killén, 2017, s.57). Det kan være vanskelig å oppdage barna som havner i en omsorgssvikt, men man skal alltid være på som en barnehageansatt. Det er ulike former omsorgssvikt skjer, men man skal ta det på alvor da det kan føre til alvorlige konsekvenser for barns psykiske, kognitive og sosiale vel som deres fysiske utvikling (Killén, 2017, s.57). Hvis man ser på disse alvorlige konsekvensene så ser man viktigheten i å ha kunnskap om omsorgssvikt og anerkjenne at det faktisk kan skje med et eller flere barn som man har ansvaret for i barnehagen. Barn kan utsettes for flere former for omsorgssvikt samtidig og derfor skal man ta meldeplikten til barnevernstjenesten på alvor og være tøff nok til å stole på magefølelsen (Emilsen & Bratterud, 2017, s.178).

Kvello (2015, s.321) påstår følgende: «Foreldre som omsorgssvikter barnet sitt, mener at barn utvikler seg som om de er «drevet» av en indre motor, og at de vokser til seg og blir mennesker av seg selv av den stimuleringen de selv skaffer seg». Her ser man viktigheten med å la barnet utvikle seg der barnet er - ved å støtte barnet i utfordringene og mulighetene barnet møter på. Slik som informant A påpeker så har barn ulike behov og barnet i seg selv vil være med å legge rammen for hva det trenger. «Barn som blir usatt for omsorgssvikt, kan være preget av mangelfullt utviklende rutiner, kombinert med foreldrenes svake ferdigheter i regulering av barnet» (Kvello, 2015, s.320). Man kan se for seg selv å være uten rutiner der hverdagen er forskjellig fra hver dag som går, det kan føles kaotisk og stressende for mange da det ikke er gode nok rutiner. Å yte en god nok omsorg for barn handler om å dekke behovene barnet trenger for å føle seg trygg og elsket av sine omsorgspersoner.

2.1.1 Fysiske overgrep

Fysisk overgrep er når barnet skades enten ved aktiv handling eller ved manglende tilsyn (Killén, 2017, s. 65). Fysiske overgrep kan være synlige tegn på påførte skader som: blåmerker, brannsår, og sår. Det er viktig å se på skadene barnet er blitt påført: hvordan de er oppstått, plassering av skadene, barnets alder og forklaring på hvordan de er oppstått (Killén, 2017, s.65). Disse skadene er ofte synlige da man legger merke til dem. «En annen måte fysisk overgrep kan skje er ved skade som ikke vises utenpå kroppen, et eksempel på dette er hodeskade hos et spedbarn noe som kan ha forårsaket dette er kraftig risting» (Killén, 2017, s.65).

2.1.2 Psykiske overgrep

Psykiske overgrep er en av de vanligste definerbare av de ulike formene for omsorgssvikt, det kan defineres som en kronisk holdning eller handling hos foreldre eller en annen omsorgsgiver som er ødeleggende for barnet og kan hindre utviklingen av et positivt selvbilde hos barnet (Killén, 2017, s.69). Psykiske overgrep er skader som ikke er synlige som fysiske overgrep der man kan se sår, men det er sår som er innvendige hos barnet og kan være ødeleggende i en stor grad.

2.1.3 Vanskjøtsel

Ifølge Killén (2017, s.61) kan vanskjøtsel deles inn i to former: Den ene er om barnet ikke får dekt ernæringsmessig, fysisk, materiell, medisinsk og det sosiale, eller den kan dekkes ved overdreven tilfredsstillelse av ernæringsmessige, materielle eller sosiale behov. Den første

kan man ofte oppdage ved at barnet lukter og man kan også se det tydelig. Barnet får ikke dekket grunnleggende behov innenfor det fysiske eller psykiske av sine omsorgspersoner. Man kan se på barnets hygiene, klær, lukt, sultent og dårlig stelt (Killén, 2017, s.62). Følelsesmessig vanskjøtsel er den vanligste form for omsorgssvikt, den påvirker barnets utvikling på flere områder, men kan oppfattes som mindre dramatisk enn de andre formene for omsorgssvikt (Killén, 2017, s.61). Følelsesmessig vanskjøtsel kan forklares ved at foreldrene til barnet ikke engasjerer seg positivt følelsesmessig i barnet, og at de ikke har noe samspill å gå inn i. Følelsesmessig vanskjøtsel påvirker barnets utvikling, den er en av de alvorligste da det gjelder både barnets følelsesmessige, kognitive, sosiale, fysiske og atferdsmessige utvikling (Killén, 2017, s.61).

2.2 Personalet

I rammeplanen for barnehagen (2017) så står det at alle barn i barnehagen skal bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.19). Det er tøft å møte barn som har det vanskelig og er i en omsorgssituasjon som er sviktende, derfor er det viktig å huske på jobben de ansatte har ovenfor det barnet da det kommer i barnehagen: vise omsorg, ivareta barnets behov, møte barnet ved sensitivitet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.20). Barnehagens ansatte skal være en trygghet og stabilitet i barnets omsorgs- og livssituasjon, barnet vil være i barnehagen selv om det skjer store endringer i barnets livssituasjon. Derfor er det ekstra betydningsfullt at barnehagen har en kompenserende rolle og en oppfølgingsplan for barnet (Emilsen & Bratterud, 2017, s.185). Er en ansatt bekymret for et barns omsorgssituasjon så skal det ikke være en høy terskel for å legge frem bekymringene sine for sine kollegaer eller for sine samarbeidspartnere (Emilsen et al., 2017, s.172).

Ifølge Emilsen & Bratterud (2017, s.176-177) så er det viktig at ansatte tar et ansvar å bygge et tillitsforhold med foreldrene til barnet slik at de kan snakke om barnets utvikling til både positive og negative hendelser i barnehagen. Dette kan være med å påvirke de vanskelige samtalene barnehageansatte kan havne i, noe som kan støttes til teorien og ut ifra svarene til informantene. Det er viktig at de barna som får mangelfull omsorg og oppfølging av sine omsorgspersoner blir tatt ansvar for av de voksne de møter i barnehagen. Her vil jeg også trekke frem Drugli som sier følgende: «Jo mindre barna får dekket sine behov for

utviklingsstøtte hjemme, desto større behov har de for at andre voksne er villige til å engasjere seg aktivt i dem» (Drugli, 2008, s.15).

3.Metode

3.1 Valg av metode

Denne bacheloroppgaven har et kvalitativt forskningsintervju som metode. Metode er en fremgangsmåte eller en teknikk man kan bruke for å få svar på ulike typer forskningsspørsmål (Bergsland & Jæger, 2014, s.66).

3.2 Planlegging av datasamling

Et av målene med kvalitativt intervju var å få en bedre forståelse av hvordan personalet jobber med omsorgssvikt, sett ut fra informantenes side (Dalland, 2020, s.68). Det ble utarbeidet ulike intervjuguides til informantene da informantene har forskjellige roller og ansvar i barnehagen. Ifølge Thaagard (2018, s.96) inviterer oppfølgingsspørsmål informantene til å gå dypere i sine følelser og egne reaksjoner på det de svarer på. Derfor ble det også valgt å ta med oppfølgingsspørsmål på et eget ark uten at informantene så oppfølgingsspørsmålene, slik fikk de mulighet til å tenke over svarene og gå enda dypere inn i svarene de ga.

Intervjuguidene ble sendt ut til informantene på forhånd av intervjuet, slik at informantene kunne forberede seg på spørsmålene. På denne måten kunne intervjuene være flytende samtaler som skjedde på en naturlig måte, ved det så følte det mer ekte og komfortabelt for begge parter. Enda en grunn til å ha valgt kvalitativ metode intervju er fordi det gir mer innsikt inn i informantenes opplevelser, synspunkter og selvforståelse. Informantene som ble intervjuet kunne fortelle selv om egne erfaringer og situasjoner og hvordan de taklet dem (Thaagard, 2018, s.12).

3.3 Adgang til feltet (kontaktetablering)

Problemstillingen ble løftet frem og temaet for bacheloroppgaven ble også presentert på forhånd av intervjuene. Deretter ble veien videre å se hvem som kunne tenke seg å stille opp som informanter til denne bacheloroppgaven. Som forsker ville jeg ha noen som var engasjert og som kunne bidra til flere funn til bacheloroppgavens problemstilling. Dette kan også kalles strategisk utvalg. Informanter som har egenskaper og kvalifikasjoner som er strategiske til problemstillingen, skaper gode sjanser til å få gode og utfyllende svar knyttet til oppgavens

problemstilling (Thaagard, 2018, s. 54). Informantene var tilgjengelige og enkle å få tak i om det skulle være noe, da det er en nære relasjon mellom forsker og informanter. Det her er også informanter som har jobbet lenge med det aktuelle temaet og har lang erfaring i barnehage.

3.4 Utvalg av informanter

I denne bacheloroppgaven er informantene beskrevet som: informant A, informant B og informant C der kun forsker vet hvem som er hvem av informantene. Informantene har ulike stillinger: daglig leder/styrer, pedagogisk leder og barne-og ungdomsarbeider. Selv om de har forskjellige oppgaver og ansvar i barnehagen så har de flere av de samme verdiene og grunnlaget for å jobbe for barns beste.

3.5 Beskrivelse av gjennomføring

To av intervjuene var digitale med videosamtale. Intervjuene ble gjort separate, altså ikke gruppeintervju slik at det kun forsker og informanten til stedet. Det første digitale intervjuet skjedde etter arbeidstid, mens det andre digitale intervjuet skjedde tidlig på dagtid. «Synkron intervjuer er basert på at forsker og deltaker er på nettet samtidig, og deltaker svarer der og da på de spørsmålene forskeren stiller» (Thaagard, 2018, s. 110). Ifølge Thagaard (2018, s.110) så er synkron intervjuer ganske likt et intervju der man fysisk er til stedet ansikt-til-ansikt, samtidig så er det noe helt annet enn å være fysisk sammen i et rom. Jeg selv opplevde at det var ganske like intervjuer, med samme oppsett: Stille spørsmål fra intervjuguiden mens informanten svarte. Ved å bruke videosamtale for å samle inn datamaterialet er det alltid en risiko for at det skal oppstå problemer. Tilkobling er en faktor, lyd og videokvalitet kan også prege selve intervjuet. Derfor ble det satt av en del tid i tilfelle det skulle oppstå tekniske problemer. Det ble av og til gjentakelser under de digitale intervjuene enn det gjorde med det tredje intervjuet som var fysisk. Det fysiske intervjuet skjedde ved at vi møttes etter arbeidstid, slik at vi ikke hadde en tidsramme eller noe stress med å gjennomføre intervjuet. Det fysiske intervjuet ble preget av en lang samtale, god tid, mer personlig enn de digitale intervjuene, og jeg som forsker fikk samlet inn en god del datamateriell. Informantene valgte også å dele et innblikk i dokumenter, praksisfortellinger, loggføring og bekymringsmeldinger etter intervjuene. Dokumentene ble sentrale da man får mer informasjon og bedre forståelse ut fra datamaterialet, ved å knytte det informantene fortalte om til den dokumentasjon-jobben man gjør i barnehagen. Jeg valgte åpne spørsmål til informantene og unngikk ja og nei spørsmål. Her støtter jeg meg til Thaagard (2018, s.97) som påpeker at åpne spørsmål

oppmuntrer intervjupersonen til å åpne seg opp å fortelle ut ifra sine egne synspunkter og erfaringer.

3.6 Analysearbeid

Det som ble gjort i analysen av datamaterialet, er omgjøring av datamaterialet til en skriftlig tekst da det ble mye stikkord under intervjuene. Bergland & Jæger (2014, s.81) nevner at man må redusere datamengden for å skape en oversikt, struktur og mening slik at datamaterialet blir aktuell for bacheloroppgavens problemstilling. Dette ble gjort i denne bacheloroppgaven da det ble mye datamateriale og ikke noe oversikt.

«En tematisk bearbeiding av flere intervju krever at vi har fulgt intervjuguiden og tatt opp de samme temaene med alle intervjupersonene» (Dalland, 2020, s.98). For å få oversiktlige svar til problemstillingen så måtte intervjuguiden ha samme tema: omsorgssvikt. Det ble som en rød tråd i intervjuguiden i hvordan barnehagepersonalet jobber og spørsmålene ble lagt opp slik at de ble aktuelle for bacheloroppgavens problemstilling.

For å finne ut hvilke svar som egnet seg til problemstillingen, så måtte alle tre intervjuene sorteres tematisk (Dalland, 2020, s.98). Dette skjer ved at et tema kan nevnes flere ganger under intervjuene, og informantene kan omtrent svare noe lignende på temaet. Dette gjør at jeg som forsker finner ut at dette er aktuelt som funn til problemstillingen (Dalland, 2020, s.98). Intervjuene som ble gjort måtte sammenlignes, å leses igjennom flere ganger for å finne ut hva som er aktuelt, interessant og hvilket tema som kan være berørt eller nevnt flere ganger av informantene. «I analysefasen er det viktig at alle svar som angår temaet, blir tatt med. Når et tema er samlet på denne måten, går vi til neste tema. En måte å gjøre det på er å plassere svaret under flere temaer» (Dalland, 2020, s.98). Som Dalland påpeker her så måtte svarene analyseres som temaer og svarene måtte sorteres under hvert tema som blir tatt med i bacheloroppgaven. Dette skapte kaos i begynnelsen og svarene måtte bli gjennomgått nøye for å rydde opp i mye tekst og sorteres ut ifra hva som kunne være viktig for oppgaven. «Dersom en type svar går igjen hos alle intervjupersonene, har dette svaret selvsagt større tyngde enn om det kommer fra bare en av dem» (Dalland, 2020, s.99). Dette ble en god strategi som funket godt i denne bacheloroppgaven. Det har blitt nevnt tidligere at informantene hadde samme type svar som gikk igjen hos alle informantene, da ble det lettere å sortere disse og markere de som viktige funn. «Enkelte svar fra informantene kan gi oss en dypere forståelse for temaet. Dette svaret vil kanskje sette de andre svarene i et nytt lys. I

fortolkningen er det vårt ansvar å fortelle hva som vi mener er viktig» (Dalland, 2020, s.99). Jeg støtter meg til det Dalland sier her om at svarene kan gi en bedre forståelse for temaet, noe som også er et av målene til denne bacheloroppgaven. Ved å analysere svarene fikk jeg som forsker en bedre faglig forståelse og mer kunnskap om temaet omsorgssvikt.

3.7 Metodekritikk

Innenfor valget av kvalitativ metode brukes det begrep som reliabilitet og validitet om evalueringen av arbeidet med den kvalitative metoden (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Relabilitet handler om hvordan intervjuet har skjedd, om det er pålitelig, hvordan det bearbejdes og analyseres i etterkant. Intervjuene ble sendt tilbake til informantene, slik at de kunne komme med endringer/rettelser på det som er blitt analysert og transkribert slik at de kunne se deres egne svar og at det ikke oppsto misforståelser mellom intervjupersonen og intervjuer. Validitet handler om dataene er gode nok eller relevante for min forskning og det oppgaven spør om (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Ved å bruke oppfølgingsspørsmål fikk spørsmålene avklaring på noen av spørsmålene, og med de oppfølgingsspørsmålene kunne vi gå enda mer i dybden for å få utfyllende svar.

I etterkant av intervjuene skulle det ha blitt lagt inn flere pauser, både i de digitale intervjuene og det fysiske. Ifølge Thaagard (2018, s.96) så skal små pauser bli lagt inn i intervjuguiden og i selve intervjuet slik at informantene får tid til å reflektere over samtalen vår og vurdere hva som kan bli sagt videre. Under intervjuene ble mye informasjon på en gang og i etterkant så reflekterer jeg over hvordan disse pausene kunne ha hjulpet til å få mer konkrete svar. Selv om intervjuene ble gjort separate så var det overraskende like svar fra alle tre informantene, og de var ganske samkjørt på hvordan man jobber med bekymring rundt et barns omsorgssituasjon. Grunnen til like svar kan være at alle tre har jobbet sammen over en lang stund og i samme barnehage.

Det er viktig å nevne at resultatene i forskningsprosjektet ikke gjelder for alle personalgrupper i barnehagene. Funnene resulterer altså ut ifra den barnehagen informantene arbeider i, derfor vil det være en usikkerhet i hvordan andre personalgrupper i andre barnehager arbeider på dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. Metoden intervju i dette prosjektet kan gi svar på hvordan man kan jobbe da man blir bekymret for et barns omsorgssituasjon, hvordan man kan starte og hvordan man kan samarbeide for barnets beste.

I denne bacheloroppgaven er det ikke valgt å ikke søke til NSD, noe som kan svekke reliabiliteten. Lydopptak kan gi den mest fyldige informasjonen, og man kan få en nøyaktigere datainnsamling (Thaagard, 2017, s.112). Gjennomføringen av intervjuene ble gjort ved å ha kun forsker og en intervjuperson til stede, og skrive ned svarene for hånd. Derfor var det også viktig å gå tilbake til spørsmålene flere ganger og det å spørre det samme spørsmålet flere ganger for å sikre at intervjupersonen har fått med det man vil si, noe som kan være distraherende (Thaagard, 2017, s.112). Det ble det satt av tid rett etter hvert intervju, slik at mest mulig informasjon ble skrevet ned og husket ut ifra intervju-situasjonene. Det å sende tilbake transkriberingen av intervjuene gjør at intervjupersonene selv kan gå igjennom det jeg har valgt å skrive ned som funn og relevant til mitt prosjekt. Å kjenne informantene som ble intervjuet var et stort pluss i dette prosjektet. Samtidig så stiller det et etisk ansvar til forsker da kontakten mellom forsker og informantene er nære (Thaagard, 2018, s.22). På en annen side så dreide det seg om et stort, sårt, tøft og vanskelig tema, så det å kjenne hverandre gjorde det lettere for begge parter å åpne seg opp, og ikke være redde for å holde igjen noen spørsmål eller svar. Det ble det ganske mye informasjon og data som skulle skrives ned og samles inn som datamaterialet. Det hendte seg av og til at vi snakket oss bort da det dukket opp mye interessant. Da var det lett å spore av for å høre enda mer, noe som av og til ikke var så veldig aktuelt til problemstillingen min. Dette kan ha vært påvirket fordi jeg deltok mye selv i samtalen. Min egen rolle her var da å føre oss på riktig spor igjen, men kjente det var vanskelig da jeg ble oppslukt i mye av det som ble fortalt. På en annen side så mener Thaagard (2018, s.102) at et godt intervju er når begge parter bidrar til å utvikle meningsinnholdet i samtalen.

3.8 Etiske retningslinjer

Før intervjuene ble det utarbeidet et samtykkeskjema- der intervjupersonene kunne få informasjon om bachelorprosjektet, målene med prosjektet og at det er frivillig å delta og de kan når som helst trekke seg. Dette er for å vise min respekt for informantenes autonomi, frihet, integritet og medbestemmelse (Thaagard, 2018, s.22). Meningen med å sende ut informasjonsskriv og få samtykke fra informantene før jeg startet i gang prosjektet, er fordi det er noe som et hvert forskingsprosjekt skal ta prinsipp i (Thaagard, 2018, s. 22). I denne bacheloroppgaven så skal det også sikre at det skjer en konfidensialitet, noe som medfører at jeg som forsker ikke offentliggjør personlige data som kan avsløre informantenes identitet, jeg har derfor anonymisert alle navn og personopplysninger.

4. Materiale – Funn og resultater

I dette kapittelet gjør jeg rede for funn og resultater fra datainnsamlingen jeg har gjort. Jeg har transkribert intervjuene, analysert og trukket frem samsvar fra informantene. Jeg har kommet frem til tre kategorier med noen underkategorier. 1) Foreldrerelasjon med underkategori samlivsbrudd og omsorgssviktsamspill, 2) Til barnets beste, 3) Personalets kompetanse med underkategori dokumentasjon/loggføring.

4.1 Foreldrerelasjon

Da intervjuene startet så var det rettet fokus på hvordan personalet arbeider med omsorgssvikt og hvordan starte arbeidet når de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. Alle tre informantene sier at det er et stort og vanskelig tema, men trekker frem foreldrerelasjonen som viktig. Informant B trekker frem at det er viktig å starte å bygge tillitt og en god foreldre relasjon fra dag en i barnehagen. Informant B sier at man må ta seg tid til å bli kjent med både barnet og foreldrene for å sikre et gjensidig forhold med respekt, samtidig skal personalet ha et kritisk blikk. Man må huske på at hvem som helst kan utføre omsorgssvikt, selv de foreldrene man tror bare godt om. «Det er når man har et godt foreldresamarbeid og tillitt, at man tørr å ta opp vanskelige samtaler» sier informant B. I barnehagen er det viktig at man samarbeider godt med foreldrene slik at man kan skape en god hverdag for barnet. «Foreldre går ikke inn for å svikte barna sine, men av og til mangler man evnen til å forstå» sier informant A. Ut ifra oppfølgingsspørsmål så mener informanten at det er her barnehagepersonalet med kompetanse kan være med å bidra for å hjelpe hele familien - både barnet og foreldrene for å skape trygge gode rammer og forhindre at en større svikt skjer.

4.1.1 Samlivsbrudd

Samlivsbrudd ble til en egen underkategori da informantene nevnte at dette var noe de har opplevd som økende og noe som spesielt kan gå utover barn i barnehagen. Det er her foreldre kan svikte barnet ved å fokusere på seg selv og sin tidligere partner og glemme barnet opp i alt som skjer. Det kan være for en kort periode at man blir bekymret for barnet opp i et samlivsbrudd og man møter foreldrene med forståelse, men ofte trengs det ekstra foreldresamtaler. Barnehagepersonalets oppgave her er ikke å være en mekler for foreldrene, men vise at det finnes hjelp om det trengs og ikke minst være en taler for barnet og hjelpe også barnet sammen med foreldrene å forstå den store livsendringen.

4.1.2 Omsorgssviktsamspill

Informantene nevnte opplevelser og erfaringer de har møtt tidligere ved bekymring rundt barns omsorgssituasjon. Noe som ble tatt opp gjentatte ganger var samspillet mellom foreldre og barn. Det er her personalet kan oppdage en bekymring da de ser i hente- og bringesituasjoner at det ikke er noe samspill. Når man ser foreldrene ikke møter barnet sitt der man er, ikke er interessert i å høre hva barnet har gjort i barnehagedagen, ikke interessert i å hverken møte blikk med barnet eller vise noe som helst glede i hente-og bringe situasjoner. Det er også en bekymring da de ser dette hos barnet også; at barnet ikke blir glad for å se foreldrene, ikke vil være med hjem, blir redd og endrer atferd da foreldrene kommer. Informantene nevner ikke at de har opplevd situasjoner med fysiske overgrep men informantene nevner at de synes det er viktig å sette fokus på og ha kunnskap om. Informant C nevner flere ganger at man kan begynne å stusse på noe dersom barnet reagerer med redsel når foreldrene kommer. Dette kan være både fysisk- og psykiske overgrep, som informant C nevner at man må alltid huske på at hvem som helst kan utføre omsorgssvikt. Psykiske overgrep kan som nevnt i kapittel 2 i underkapittel 2.1.2 være aktuelt å nevne under omsorgssviktsamspill ettersom det har noen av de samme beskrivelsene. I kapittel 2.1.2 så nevnes det at psykiske overgrep kan være ødeleggende og hindre utviklingen av et positivt selvbilde hos barnet (Killén, 2017, s.69). På den siden så kan det å bli oversett av sine omsorgspersoner og ikke bli møtt være like så ødeleggende for barnet. Det er ikke synlige skader som fysiske overgrep der man kan se sår, men innvendig er det like ødeleggende for barnet. Å se at foreldrene møter barnet sitt med blikkontakt, kjærighet og støtte er noe som alle tre informantene nevner de observerer i hente- og bringesituasjoner. Viktigheten med å se samspillet mellom foreldrene og barnet blir nevnt flere ganger av alle tre informantene under intervjuene.

4.2 Til barnets beste

Om personalet blir bekymret for barns omsorgssituasjon og det har gått så langt at man melder, så er den viktigste oppgaven personalet i barnehagen har: å ta vare på barnet. «Vår plikt er at barnets primære behov er dekket og med mye trygghet og kjærighet» sier informant C. Selv om det kan oppstå en del rundt omsorgssvikt som: papirer, samtaler, tanker og usikkerhet så må man ikke glemme barnet som gjennomgår dette. Et barn kan plutselig endre atferd som ikke er normalt for barnet og da må man huske på at det kan være en grunn til dette. Viktigheten med å ta seg tid til signaler som barn sender ut, følge opp og gjerne

drøfte dette med kollegaer. Om barn gjennomgår noe så vanskelig som at omsorgspersoner svikter omsorgen, så må personalet møte barnet med omsorg og kjærlighet på barnehagearenaen da det ikke får det hjemme. «Jeg kan til og med ta med klær og det barnet trenger om det ikke har det i barnehagen, fordi jeg synes det er så viktig at barnehagen er og det skal være en trygg plass for barnet å være der barnet skal ha det bra med seg selv og med andre» sier informant C da jeg spør hva personalet skal gjøre om man blir bekymret for et barns omsorgssituasjon.

4.3 Personalets kompetanse

I intervjuguiden så får intervjupersonene spørsmål hva deres oppgave er og om deres egne erfaringer og opplevelser de har i barnehagen om temaet omsorgssvikt. Da intervjupersonene har forskjellige roller så kom det overraskende like svar på dette og hva deres oppgave blir. Alle intervjupersonene har lang erfaring og har så og si jobbet sammen siden de begynte karrierene sine i barnehagen. Så de var ganske samkjørte men det som kom tydelig frem er at pedagogisk leder har et ansvar på avdelingen, men at daglig leder/styrer har et overordnet ansvar med å sende bekymringsmelding, oppfølging av det som skjer på avdeling og den vanskelige samtalen med foreldrene. Informant A sier at man skal holde omsorgssvikt og beredskapsplan varmt. Dette blir tatt opp på avdelingsmøter, personalmøter, ledermøter, foreldremøter og HMS systemet - der det også følges et årshjul som man jobber grundig med gjennom et helt år. Det er viktig at kunnskap og erfaring deles i hele personalgruppen, fordi man vet aldri hvem som opplever å få tillitt av et barn som åpner seg. Som informant C sier så skal det ikke være noe høy terskel å gå til nærmeste leder som da blir pedagogisk leder og deretter daglig leder/styrer, dersom man blir bekymret for et barns omsorgssituasjon.

4.3.1 Dokumentasjon/Loggføring

Er det noe som kom fram i resultatene av datainnsamlingen og funn til problemstillingen i denne bacheloroppgaven, så er det dokumentasjon og loggføring. Dette er noe alle på avdelingen kan gjøre dersom de blir bekymret for et barn, og man skal starte med en gang man er bekymret. Det kan være notater som viser til hente- og bringe situasjoner, praksisfortellinger i møte med foreldrene, hva barnet sier og barnets atferd, om barnet har skilte foreldre og om barnet endrer atferd når barnet er hos den ene parten. Informant B forteller at man oppretter ofte logg i familiesituasjoner og i atferd og samspill. Her forteller informant B viktigheten i at man kan referere til noe da man står i vanskelige samtaler og situasjoner. Samtidig skal man være ærlige med foreldrene på forhånd slik at det ikke oppstår

en stor overraskelse. «Ærlighet setter jeg høyt i foreldresamarbeid, derfor er det også viktig at man har dokumentert det man skal legge frem for foreldrene» sier informant B. Loggføring skjer nå digitalt og legges i barnets mappe på styreassistenten. Om man skal sende en bekymringsmelding så er alt som har blitt loggført viktig i den prosessen. «Uten loggføring har du ikke noe sterkt å stille med i en bekymringsmelding» understreker alle tre informantene under intervjuene.

5. Drøfting

I dette kapitlet skal bacheloroppgavens problemstilling drøftes: «Hvordan arbeider barnehagepersonalet dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?». Problemstillingen skal drøftes med relevant teori og ut ifra funn/resultater fra datainnsamlingen som har blitt gjort.

5.1 Foreldrerelasjon

Ved erfaring fra praksis og ut ifra svarene til informantene så må man alltid huske på at det er foreldrene som kjenner barnet sitt aller best. Funnene fra datainnsamlingen som er gjort, peker på at foreldrene kan ha en manglende evne til å forstå barnet sitt og møte barnet der barnet trenger å bli møtt. Ifølge Drugli så kan det å hjelpe foreldrene til å hjelpe barnet være den beste måten man kan hjelpe barnet på (Drugli, 2008, s.47). Å veilede foreldrene i å møte sitt barn er noe som kommer frem i intervjuene. Barnehagepersonalet har kunnskap, erfaring og flere har utdanning i hvordan barn skal bli møtt og hva barn trenger fra de omsorgspersonene man har. Som informant A understreker i intervjuet, så er det foreldrene som er foreldre og kjenner barnet best, her skal vi møte de med respekt uansett hvilken situasjon man står i. Informant B sier så skal man ikke komme med «Det er jeg som er barnehagelærer og vet best», oppgaven til barnehagepersonalet er å veilede og hjelpe foreldrene slik at vi sammen skal gjøre det beste for barnet. Vi skal kunne samarbeide med foreldrene slik at barnet får det bra både hjemme og i barnehagen. Rammeplanen for barnehagen (2017) påpeker at samarbeidet mellom foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for at barnet skal oppleve trivsel og utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.29). For å kunne oppnå et godt samarbeid må man være i god dialog med foreldrene, vise respekt og anerkjennelse, ha barnet i fokus, og bygge en gjensidig tillitt. Tillitten fra foreldrene kan være helt avgjørende for å få til gode nok tiltak som kan hjelpe både barnet og familien deres da det trengs (Emilsen & Bratterud, 2017, s.46). I slike omsorgssvikt-situasjoner refererer informantene til foreldrenes manglende evne til å være i et samspill med

barnet sitt. Bekymringer kan være: Usikre foreldre som har behov for støtte og veiledning, foreldre som er egensentrerte å ikke ser barnets behov, og barn som opplever samlivsbrudd der det er mye konflikter (Emilsen et al., 2017, s.151). Slike bekymringer som dette er en svikt for barnet om det ikke blir gjort noe med, og man skal løfte opp sine bekymringer tidligst mulig med foreldrene hvis dette oppstår sier informant B.

Barnehageansatte møter barnet hver dag i barnehagen og tilbringer mye av barnets tid sammen, og her kan man både oppdage både positive og negative situasjoner. Emilsen og Bratterud (2017, s.176) påpeker derfor viktigheten i at ansatte tar ansvar for å etablere et tillitsforhold der man kan snakke med foreldrene om barnets utvikling både til positive og negative hendelser i barnehagen, det kan da bli lettere å ta opp slike bekymringer som kan føles ubehagelig og vanskelig.

5.1.1 Samlivsbrudd

«Mange barn kjenner på tristhet, skyldfølelse og usikkerhet i forbindelse med samlivsbruddet. Reaksjoner som kan komme til uttrykk er: humørsvingninger, urolig, fysiske reaksjoner, vondt i magen og søvnproblemer» (Bufdir, 2020). Informant A og B forteller at i nåtid så opplever de mer samlivsbrudd enn de gjorde tidligere. Ved samlivsbrudd nevnes det at informantene opplever at det kan oppstå en del konflikter og uenigheter mellom mor og far. «Det er lett at barnet havner i en konfliktrolle mellom to parter, og da er det ikke barnets beste som står i sentrum» sier informant A. Her igjen beskrives foreldrene som egensentrerte og skaper negative situasjoner for barnet. Vil påpeke her at informantene nevner også at dette kan pågå over en kortere tid der det kan være en stor belastning for foreldrene, slik at foreldrene selv ikke merker at det går utover barnet. Dette kaller informant C for en *forbigående omsorgssvikt*. Dette kan støttes til teorien til Killén der hun påstår at omsorgen her kan være god nok, men det kan oppstå vanskeligheter og kriser som for eksempel sykdom, skilsmisse eller arbeidsledighet (Killén, 2017, s.22). En måte barnehagepersonalet kan arbeide på her kan være det å veilede foreldrene ved å ha ekstra foreldresamtaler med barnet i fokus, noe som informant B har gjort da dette har oppstått. Det er viktig for barnet at det får oppleve et godt samarbeid mellom foreldre og barnehagepersonalet, det gode samarbeidet går ut på å være åpne overfor hverandre om hvordan barnet har det og hva de tenker om barnets behov og hvordan best mulig dekke disse (Killén, 2017, s.21). Informant A understreker at

barnehagepersonalet må trå varsomt og vise respekt da det kan være et veldig sårt og ikke minst et veldig privat tema for foreldrene.

I intervjuene så spørres det om det er noen utfordringer i arbeidet med omsorgssvikt, og det spørres igjen om utfordringer da det oppstår mye konflikter i sammenheng med et samlivsbrudd. To av informantene sier da at utfordringene er store da foreldrene ikke ser det samme som barnehagen. Det er en stor utfordring da man ikke er enige eller vil anerkjenne det barnehagen har å si. Da sier informant B at når man havner i en slik situasjon der eksempelet er at den ene parten er uenig i beskrivelsen av den relasjonen det barnet har med den andre motparten (om foreldrene går igjennom et samlivsbrudd), så pleier informanten å si «Da er vi enige om å være uenig, men jeg kommer til å følge opp denne situasjonen» samtidig så påpeker informant B at det skal ikke prege den daglige situasjonen som i hente-og bringesituasjoner. «Min oppgave er å se barnet og barnets behov, ikke foreldrenes behov» sier informant B. Slik som jeg ser det er det viktig i et slikt samarbeid å alltid ha barnet i fokus og jobben til barnehage personalet må være å vise hva barnet trenger der og da. Så om man er uenige om noe så må man ta det der fra og være profesjonelle da det ofte kan være sårbare tema man tar opp med foreldrene. Det er viktig å påpeke at jeg ikke oppfatter samlivsbrudd som en form for omsorgssvikt i denne bacheloroppgaven, samlivsbrudd beskrives heller som en bekymring om det oppstår at foreldrene ikke ser barnet sitt opp i det hele og blir mer egosentrerte og fokuserer kun på seg selv og partneren, istedenfor å dekke barnet sitt behov. Som informantene nevner så er deres oppgave her å bistå både barnet og familien, man skal ikke trekke sine egne tolkninger eller trekke raske konklusjoner (Emilsen & Bratterud, 2017, s.177). Opp mot dette så nevnes det i intervjuene at man ikke skal dømme foreldrene, men heller vise at man har kompetanse som kan hjelpe og man kan også henvise til en annen type hjelp i kommunen.

5.1.2 Omsorgssviktsamspill

Da det ble spurt om hvordan det er å møte foreldrene med de vanskelige samtalene, så svarte informant A følgende: «Hvis *barnet* står i noe så ubehagelig som omsorgssvikt, så skal *jeg* klare denne samtalen». Informant A sier også at hensikten med disse vanskelige samtalene er å ruste familien til å klare å gjøre en god jobb for barnet og familien, det er alltid en god hensikt i slike samtaler. Informantene ble spurt om de har opplevd situasjoner der de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon og om de har erfart omsorgssvikt. Det som går igjen

flest ganger da er når omsorgspersonene ikke viser en god nok omsorg for barnet sitt. Man kaller dette for omsorgssviktsamspill: «Foreldrene viser svært begrensede forsøk på å respondere på barnet sitt. Når de tar initiativ overfor barnet, er det sjelden som respons på barnets signaler. De synes å mangle empati» (Killén, 2017, s.30). Ut ifra denne beskrivelsen fra Killén om omsorgssviktsamspill, så er det en stor bekymring da informantene nevner lignende erfaringer med barn og noe som har oppstått flest ganger i informantenes erfaringer med omsorgssvikt. Da informantene får spørsmål om hva de tenker omsorgssvikt er, er det den manglende evnen til å se barnet både fysisk og psykisk. «Fra mitt ståsted- om barnet har mer behov eller trenger enda mer støtte på utfordrende områder, og om da foreldrene ikke hører eller ser det barnehagen kommer med er en omsorgssvikt» sier informant B. Videre utdyper informanten svaret sitt at man ser fort at et barn ikke har det greit og trenger grensesetting, og den type grensesetting er ikke det alle foreldre som har evnen til. Killén (2017, s.32) påstår om foreldrene først er passive, så vil barnet etter å ha vært vanskelig, som oftest resignere og bli passiv. Da blir passiviteten gjensidig etter en stund. På en annen side kan dette også sees som en annen form for omsorgssvikt, altså psykisk overgrep. Hvis en omsorgsperson ikke møter barnets behov og ikke ser hva barnet trenger så kan dette være ødeleggende for barnet. Barnet kan føle på det å bli ignorert, mindreverd, og anerkjenner ikke barnets verdi og tilhørighet (Bufdir, 2020). Ut ifra beskrivelsene til omsorgssviktsamspill (Killén, 2017, s.30) så kan dette sees på som likhetstrekk fra psykisk vold/overgrep mot barn, noe som blir beskrevet i kapittel 2 underkapittel 2.1.2. Dette er fordi barnet ikke får en følelse av å være ønsket, glad i og man får ikke det gode samspillet som viser trygghet, kjærlighet og glede. Omsorgssviktsamspill skjer også i forskjellige grader: fra en mild forbigående omsorgssvikt til en alvorlig omsorgssvikt. Det er viktig huske på at barn kan utsettes for flere former for omsorgssvikt samtidig (Emilsen & Bratterud, 2017, s.178). Dette peker på at det er viktig at en bekymring tas på alvor uansett hvilken alvorlighetsgrad det dreier seg om, og at man skal følge opp situasjonen som oppstår ved flere situasjoner og over tid.

5.2 Til barnets beste

I FNs barnekonvensjon (1989) artikkel 3 står det at alle barn har rett til beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel, og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger som berører barn. Ifølge barnehageloven §3 4. ledd så står også følgende: «I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, vær et grunnleggende hensyn». Etter å ha spurt informantene hvilke oppgaver og hvordan man arbeider da man blir bekymret for et barns omsorgssituasjon, så svarer alle tre

informantene at man skal ha fokus på barnet som en barnehageansatt. Informantene understreker at man som barnehageansatt skal ha fokus på barnet i barnehagen, ikke da barnet er hjemme. «Det som skjer på hjemmebane har ikke barnehagepersonalet noe med, er det en alvorlig situasjon så er det barneverntjenesten som tar seg av saken» understreker informant A. Da det spørres om hvordan samarbeidet er med samarbeidspartnere som for eksempel barnevernstjenesten, svarer informant A at samarbeidet har blitt bedre enn tidligere, men det er en utfordring da man melder en sak så blir det ofte stilt og man får lite informasjon hva som foregår i etterkant. Man får ikke vite mer enn det foreldrene velger å dele i etterkant. Det å lære barna å «kreve seg», slik at barna klarer å formidle selv: «dette trenger jeg», å la barna selv få mulighet til å uttrykke seg er viktig for å forebygge at barn blir utsatt for omsorgssvikt sier informant A. Barnehagepersonalet kan ha mange samtaler med barnet i en barnehagehverdag, og da er det viktig å være den voksne som gir rom for åpenhet, gjensidig dialog og at voksne hører på det barnet kommer med. I barnehagen skal det være en kultur slik at barns reaksjoner og uttrykk alltid forstås som meningsfulle. Først da kan barnehagen se hva barnet faktisk trenger (Emilsen & Bratterud, 2017, s. 51).

I intervjuene så kommer det frem flere ganger hvor viktig det er å ha barnets beste i fokus. I sammenheng med dette spør jeg om det er noen verktøy de savner eller bruker da de blir bekymret for at et barn ikke har det bra. «Det er vi som pedagoger som er verktøyene i barnehagen- vi som må handle klokt og for barna. Det er vi som kan være med å gi gode rammer til barna da de er hos oss lenge, det er den beste beskyttelses faktoren - fordi vi er til stedet for barna»- informant A. Ved dette tolker jeg at informantene mener at det er de voksne som er til stedet for barnet som er med på å skape trygghet og gode rammer rundt barnet. Barn har ulike behov og det er barnehagepersonalet sitt ansvar å se de behovene og stole på at vi klarer å arbeide for barns beste.

5.3 Personalets kompetanse

«Manglende åpenhet om omsorgssvikt, og manglende kompetanse og rutiner for avdekking, kan hindre at mange barn får hjelp. Det er klare retningslinjer for hvilke plikter de ansatte i barnehagen har til å melde en bekymring for et barn» (Emilsen & Bratterud, 2017, s.38).

Dette påpeker at personalets kompetanse er viktig i arbeid med omsorgssvikt. I intervjuene så kommer det frem at informantene har en lang erfaring i barnehage og er samkjørte på både kompetanse og synet på barn og omsorg. Emilsen & Bratterud (2017, s.35) nevner at personalets kompetanse er helt avgjørende for at barnehagen skal bidra til tidlig innsats, og

for at barn med behov for beskyttelse får hjelp. Informant A nevner at det er nødvendig at man holder et slikt tema varmt igjennom hele året, for å opprettholde kompetansen sin og dele kunnskap og erfaringer med de som ikke har den samme kompetansen. «Barnehageansattes holdninger, tanker og handlingsmønstre er også avgjørende for å velge tiltak som er virkningsfulle i hver enkelt situasjon. Det er viktig at foreldrene er trygge på de ansatte, og at ansatte verdsetter foreldrerollen og deres omsorgsevne» (Emilsen et al., 2017, s.166). På den siden så skal barnehageansatte og foreldre vise hverandre gjensidig respekt i samarbeidet. Som informant A trekker frem så skal man møte foreldrene med respekt og forståelse uansett hvilken situasjon man er i. Hvis barnehagen skal være «betydningsfulle andre» i barns liv, så må de ansatte i barnehagen ha kunnskap om normalutvikling hos barn og ha spesifikk kunnskap om omsorgssvikt, vold og overgrep (Emilsen & Bratterud, 2017, s.35). Det nevnes også av informantene viktigheten i å ha et godt samarbeid og ha en god kommunikasjon med hverandre i personalgruppen da det oppstår en bekymring rundt et barn. Som nevnt tidligere så kan et barn vekke bekymring for hvem som helst i personalgruppen, det er ikke tilfeldigvis til den som har kompetanse. Det kan være en vikar, assistent, barne- og ungdomsarbeider og pedagogisk leder. Det skal nevnes at alle ansatte i barnehagen har en plikt til å melde fra til barnevernstjenesten hvis man blir alvorlig bekymret for et barns omsorg. Man kan drøfte med styreren om bekymringen, men det er også et personlig ansvar som betyr at man har ansvar å melde uavhengig om styrer eller ledelsen i barnehagen måtte være uenige i bekymringen eller om den skal meldes (Emilsen & Bratterud, 2017, s.39).

Ifølge SSB så er det 23 barn mellom 3-5 år som ble utsatt for vanskjøtsel, med barnevernstiltak i året 2020 (SSB, 2020). I intervjuene forteller informantene hvor viktig det er å kjenne på magefølelsen sin og stole på sin egen kompetanse. Informant C trekker frem et eksempel på omsorgssvikts formen vanskjøtsel, som har plantet seg fast i minnet. En gutt på 2-2 ½ år i barnehagen var alltid skitten, dårlig hygiene, dårlig fysikk og hadde ikke sine primær behov dekket. Denne saken ble meldt inn da informanten selv fant barnet vandrende alene på butikken fordi barnet var sultent. Informanten sier at personalgruppen hadde en dårlig magefølelse før hendelsen og kjente at noe ikke var som det skulle. Da hendelsen oppsto var det ingen tvil om at saken skulle meldes. Informant C sier at man får en ekstra plass for de barna som opplever noe så vondt. Trygghet, omsorg, mat, tørr bleie og ekstra omsorg er noe barnet skal ha for å ha det bra. «Du prøver selv å veie opp for at barnet skal ha det bra når man vet at barnet har det vondt» sier informant C. Det kommer frem i intervjuene at det er slike lignende hendelser som er bekymrende og også noe informantene har erfart i sin

karriere. «Det er særlig for de yngste barna som er fullstendig avhengige av voksne som tar ansvar for deres fysiske behov, for eksempel mat og stell, men også stimulerer til utvikling og læring» (Tholin, 2018, s.204). Det er skremmende hvor mye makt de voksne kan ha over barn. For de yngste barna som ikke har lært seg å snakke enda, er det vanskelig å få sagt ifra om noe som ikke er greit. Det ble også nevnt at fysiske overgrep er grov omsorgssvikt, men ingen av informantene nevnte tidligere hendelser angående dette. Jeg stiller meg kritisk til dette da en av informantene fortalte at omsorgssvikt har skjedd flere ganger i ulike former, da kunne jeg ha fulgt opp dette med spørsmål om fysiske overgrep. Det som ble sagt av grov omsorgssvikt i form av fysiske overgrep er at informantene selv sier at de ikke vet med sikkerhet at de ikke har hatt barn som har gjennomgått dette i løpet av sin karriere. «Ifølge en omfangsundersøkelse av volds-og overgrepserfaringer og omsorgssvikt blant 12-16 åringer har 19% av ungdom i Norge opplevd fysisk vold minst én gang i løpet av oppveksten» (Bufdir, 2015). Disse tallene er aktuelle å trekke frem fordi de viser at det faktisk er en realitet at barn opplever en form for omsorgssvikt i barndommen.

5.3.1 Dokumentasjon/loggføring

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.39). Ut ifra svarene til informantene så er det gull verdt å starte loggføring ved første mistanke om bekymring eller om magesfølelsen sier noe, mener informantene. Som informantene og Emilsen et al., (2017, s.169) sier så er det vanlig at barnehagen kartlegger barnets situasjon for å få en oversikt over en bekymring. Man bør observere, skrive ned det de har sett og hørt og notere hva som fører til bekymring. Jeg tolker dette som helt nødvendig for å kunne legge frem en bekymring.

Bekymringen kan loggføres ved at en skriver ned en hentesituasjon som man stusser på, og som etter hvert kan sees som et mønster. Samtidig kan daglig leder også følge med på loggføringen som skjer via styreassistenten. Ved å samarbeide med en eventuell kartlegging eller loggføring, så får pedagogisk leder tid til å samle inn flere opplysninger og vurdere om opplysningene danner mønstre som er stabile (Emilsen et al., s.171-172). Som nevnt tidligere så svarte informantene at man ikke har noe sterkt å stille med i en bekymringsmelding dersom man ikke har ført logg. Samtidig kan man legge frem skriftlige bekymringer for barns omsorgssituasjon for sine samarbeidspartnere. Når man ber om hjelp fra andre instanser, skal ikke barnets eller foreldrenes identitet oppgis med mindre foreldrene er informert og har gitt

samtykke (Emilsen et al., 2017, s.172). En annen ting som er verdt å nevne er at om man har mye skriftlige loggføringer notert, desto mer kan man referere til når man tar opp dette med foreldrene. Det blir mer troverdig samtidig så får man sterkere argumenter for bekymringen.

6. Avslutning

Formålet med denne bacheloroppgaven var å finne svar på min problemstilling: «På hvilke måter arbeider personalet dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?». Gjennom teori og bruk av kvalitativ forskningsmetode, der jeg intervjuet tre ansatte fra en barnehage, kom det frem interessante funn som bidro til at jeg er klokere på temaet omsorgssvikt og hvordan personalet arbeider med omsorgssvikt. Bakgrunnen for denne problemstillingen er å fremme viktigheten med å ha kunnskap om omsorgssvikt og viktigheten med å sette barns beste i fokus. Funnene resulterer viktigheten ved å ha forståelse av å ha kunnskap om hvordan man skal forstå barn og deres signaler. Samtidig så viser det også hvorfor barnehagepersonalet skal ha et tett samarbeid med både kollegaer, samarbeidspartnere og ikke minst foreldrene. Samtidig er det utfordringer som kan oppstå i arbeid med omsorgssvikt - da man kan møte foreldre som ikke ser det samme som barnehagen gjør.

Hovedmomentene i funnene til problemstillingen: Hvilke måter personalet arbeider dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon, er først og fremst det viktige samarbeidet mellom foreldrene og personalet i barnehagen. For å kunne dekke behovene og jobbe for barnets beste så er det å ha et godt samarbeid og gjensidig tillitt nødvendig. Å ha tillitt og en god relasjon til omsorgspersonene, gjør det lettere for personalet i barnehagen å legge frem sine bekymringer og samtidig bruke sin kompetanse til å veilede foreldrene slik at man kan forebygge at en større svikt skjer. Loggføring er også et viktig funn til problemstillingen.

Loggføring/dokumentasjon er noe som man møter på i arbeidslivet i barnehagen. For å kunne utdype sin bekymring og ha en solid grunn til å melde inn en bekymring for et barn, så er loggføring/dokumentasjon avgjørende og viktig å ha i arbeidet. Som en rød tråd i alle funnene til problemstillingen, så skal alltid barnets beste være et grunnleggende hensyn og alltid i fokus.

Gjennom denne bacheloroppgaven har jeg fått mye mer kunnskap om omsorgssvikt. Det er en kunnskap som skal fortsette å vokse, og jeg skal ta med meg den kunnskapen videre ut i arbeidslivet i barnehagen veldig snart som ferdig utdannet barnehagelærer. Videre vil jeg

fortsette å reflektere hvordan man arbeider rundt temaet omsorgssvikt og fortsette å stille spørsmål om arbeidet. Takket være denne bacheloroppgaven har jeg fått en bredere kompetanse for å vite hvordan man arbeider i barnehagen dersom man blir bekymret for et barns omsorgssituasjon.

7. Referanser

Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020, 03.juni). *Barns reaksjoner på samlivsbrudd*. Bufdir.

https://bufdir.no/Familie/Samlivsbrudd/barnet_i_brudd/Barns_reaksjoner_pa_samlivsbrudd/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2015, 06.mars). *Barn utsatt for vold i familien*.

Bufdir.

https://www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/vold_og_overgrep_mot_barn/barn_utsatt_for_vold_i_familien/

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2018). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger, (red), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-88).

Cappelen Damm Akademisk

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal Akademisk

Drugli, M. B. (2008). *Barn som vekker bekymring*. Cappelen Damm Akademisk

Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020). Ansvar, plikt og samarbeid. I K. Emilsen (red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (s.37-65).

Fagbokforlaget.

Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020). Barnehagens arbeid når omsorgssvikten er utydelig, men alvorlig. I K. Emilsen (red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (s.175-188).

Fagbokforlaget.

Emilsen, K., Bratterud, Å. & Lehn, E. W. (2020). Barnehagens arbeid med å styrke barns omsorg og utvikling. I K. Emilsen (red.), *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (s.151-174).

Fagbokforlaget

Forente nasjoner. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991 (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokoller). Barne- og familiedepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Killén, K., (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: samspill og tilknytning*. (2.utg.).

Kommuneforlaget

Kvello, Ø. (2015). *Omsorgssvikt: Barn i risiko*. (2.utg.).

Gyldendal Akademisk

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Statistisk sentralbyrå. (2020). 10663: *Nye tilfeller av barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter alder, statistikkvariabel, år og grunn til tiltak*.

<https://www.ssb.no/statbank/table/10663>

Thaagard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5.utg.).

Fagbokforlaget

Tholin, K, R. (2019). Den betydningsfulle omsorgen. I Glaser V. & Størksen, I. & Drugli, M.B. (red.). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (2.utg.).

Fagbokforlaget

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i bachelorprosjektet «**Bekymring rundt barns omsorgssituasjon**»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *intervjue deg til min bacheloroppgave*. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å finne svar/funn på min problemstilling. Problemstillingen i denne bacheloren er: «På hvilke måter arbeider barnehagepersonalet dersom de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?».

Her skal jeg forske mer på temaet omsorgssvikt, hvordan personalet jobber når de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. Jeg er nysgjerrig på prosessen til personalet når de oppdager et barn som er utsatt for omsorgssvikt. Hvilke oppgaver har styrer? assistent? barnehagelærer/ped.leder? Har noen av personalet erfaringer med dette temaet fra før av?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg har valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode. Jeg har valgt å intervju tre stykker fra et personale i barnehagen: styrer, assistent, barnehagelærer/ped.leder. Jeg lager en intervjuguide som sendes til de jeg skal intervju slik at de kan forberede seg og få en oversikt over spørsmålene jeg kommer til å stille. Jeg skriver ned det som blir sagt under intervjuet og går igjennom dette så grundig som mulig i etterkant. Alle som stiller opp på intervjuet skal få tilsendt det jeg har skrevet ned av svar/funn slik at det ikke oppstår misforståelser i svarene/funnene og at det skal bli så nøyaktig som mulig.

- *«Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du svarer på spørsmål under et intervju. Du får tilsendt en intervjuguide på forhånd. Det vil ta deg ca. 30-45 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om temaet omsorgssvikt. Hva er din oppgave? Erfaringer? Tanker om temaet omsorgssvikt?»*

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 29.04.22

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Elisabeth Walsøe Lehn, tlf: 72568345 og mail: ewl@dmmh.no
32794 og

malin_moen@hotmail.com

Anne Holla Sivertsen, tlf: 73568353 og mail: ahs@dmmh.no

Student

Malin Moen, tlf: 905

mail:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Bekymring rundt barns omsorgssituasjon*. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.
Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

Vedlegg 2: Intervjuguide

Oppvarmingsspørsmål:

- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hva er din stilling i barnehagen?

Spørsmål om informantens erfaringer og oppgaver:

- Hvilke faktorer bidrar til at du blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?
- Hva tenker du omsorgssvikt er?
- Har du selv sendt bekymringsmelding eller vært involvert i at din barnehage har sendt bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
Om ja: Kan du fortelle litt mer om dette og hvordan du gjorde det? Hvilke signaler fikk du som gjorde at du meldte ifra? Om du kun har vært vitne til dette, kan du fortelle hva denne situasjonen gjorde med deg?

-Om nei: Kan du fortelle om du har noen gang har hatt mistanke eller en bekymring rundt et/flere barns omsorgssituasjon?
- Hva er din oppgave om barnehagen blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?
- Hvilke utfordringer er det i arbeid med omsorgssvikt synes du?
- Har det hendt at man har vært uenig i bekymringen eller om situasjonen skal meldes?
-Hva er veien videre da? Tidligere erfaringer- Hva skjedde da? Hva bør gjøres om man havner i en slik situasjon synes du?
- Hva mener du at dere ansatte i barnehagen gjør for å forebygge at barn blir utsatt for omsorgssvikt?
- Styrer/Dagligleder og Ped.leder:
«Det er barnehageeier og styrer som er ansvarlig for at alle ansatte kjenner til regelverket og rutiner for meldeplikten til barnevernet. Alle ansatte i barnehagen skal ha kunnskap om hva som skjer i en prosess med melding til barneverntjenesten, og styreren og pedagogisk leder må ha full oversikt over hvilket ansvar de har og hvordan de skal handle» (Emilsen & Bratterud, 2017, s.187)

-Hvordan jobbes dette med i barnehagen i personalgruppen?

-Hva skjer i en prosess med melding til barneverntjenesten?

- Barne- og ungdomsarbeider

Hvilken kunnskap har du om hva som skjer i en prosess med melding til barneverntjenesten?

Spørsmål om hva som skjer i prosessen når barnehagen blir bekymret:

- Personalet kan avgjøre om en bekymring er alvorlig nok til å melde, eller om det kan settes inn ivaretagende tiltak i barnehagen (Emilsen, Bratterud & Lehn, 2017, s.152)
-Hvilke tiltak settes inn i barnehagen?
- Hvordan opplever du samarbeidet med barnehagens samarbeidspartnere er?
- Er det noe verktøy barnehageansatte bruker fast i arbeid med barn som opplever omsorgssvikt?
- Hva er det dere savner når dere jobber med et slikt tema i barnehagen?
- Hvilke grunner oppgir dere som barnehageansatte for å ha sendt en bekymringsmelding til barnevernet ved mistanke om omsorgssvikt?
- Hvilke grunner kan dere ha oppført dersom dere velger å ikke sende inn en bekymringsmelding ved mistanke om omsorgssvikt?
-Hvordan følger barnehagen opp barnet videre?